לה א ב ג ד ה מיי׳ פכ״ל מהלי מכירה הלי כנ טוש״ע ח״מ סי׳ ריח סעיף כ:

רבינו נרשום

כו:

יו: ע"שן, ג) בס"א: לפרוכי.

הנהות הב"ח

(d) גמ' מנו דייני גולה. נ״כ ס״ל דייני גולה אמרי (ב) רשב״ם ד״ה ובדין הול וכו' וששה לינר ושני שלישי דיבר דהיינו י״ג ושליש: (ג) ד״ה ה״ג מנו וכו'

ופנים: (ג) ד"ה ה"ג תנו וכר" כאחרים. נ"צ ע" נפרשב"ם בדף ק' סוף ע"א: (ד) ד"ה לוקח וכו' עובר פרחו דף י"ז דקתני רחל שלא י"ברח וילדה שני זכרים:

(ב) ד"ה מרגימנה לרישה

לעזי רש"י

מוסף רש"י

. אדאכלת כפנייתא בבבל

בעוד שהייתה אוכל ממרים בבבל ומעדן את עלמך

רבינו גרשום (המשך)

הנשאר למוכר מוטב מחלק

פושיי״ר [פושי״ד]. תעלה.

ל) ובכורות יח.ז. ב) ומנהדריו

משעים. דינר שויא דהיינו כ"ב סלעים וחלי וכל אחד טועה מעט זה שאומר כ' מזלול שתי סלעים ומחלה משויין וזה שאומר מנה מעלה בדמים שתי סלעים ומחצה דניחא ליה למימר ששניהן טועין קלת זה למעלה וזה למטה ונאמר דשוה ל' דהיינו כ"ב סלעים ומחלה

דבתורת מנה לא מפקי ליה. וליכא למימר דניזיל בתר בתראי דלא גרעי ממנה דיש לתפוס המועט כדפ״ה: מםתייה דקא מפינא [כולי האי] אחבראי. שכן הקדר דשנים הפוחתים מדברים תחלה:

אדרבה האי ארעא מאה ותליםר ותילתא שויא.

מימה לר"י דהשתא אי לא הוי אלא תרי דחד אמר מנה וחד אמר שלשים הוה אמינא דמאה ועשרה שויא דכן האמת נראה לכ"ע והשתא דאיתיה להאי דפחות מכולהו אמר חלתא ומילמה הוי טפי:

הדרן עלך בית כור

קא טעי י' דינר. אמר פחות ממה ששוה: והאי דאמר מנה טעי י' יותר משויו: אדרבה. מאי חזית דאזלת בתר הני תרי f) דאזלי בתר הני בתראי דחד אמר מנה וחד אמר ל' וממצע ליה בק״י. ומשני ר' אלעזר ליה בקיי. ומשני היאלנוה לעולם בתר צ'י דינר הוא דאזלי דנקוט הני תרי בידך דחד אמר כ'י סלע וחד אמר מנה משום דמתורת אמר מנהי משום המוחדת מנה לא מפקי ליה לקרקע דליכא בהו דשם ליה טפי ממנה אבל מאן דאמר לי סלע מפיק ליה מתורת מנה: אחרים אמרו עושין שומא אחרים אמרו נושין שומא אחרים אמרו עושין שומא ביניהן. בין הראשון ובין בעינהן ביניהן דבין ההוא דאמר כ' דהיינו פי דינר ובין מאן דאמר ל' דהיינו פין ק"כ דינר איכר איכא ביניהו מ' דינר וחלק איכא ביניהו מ' דינר וחלק ביניהו מ' דינר וחלקים ונמצא לכל ם לג והלקים ונמצא לכל חלק וחלק תליסר ותלתא ואמטול הכי מתחלקין הכי דהאי ארעא תשעין ותלתא ותילתא שויא והאי דקאמר כ' דהיינו פ' הוסיף עליהן תליסר ותלתא הרי כאן תשעים ותלתא ותילתא וקא טעי האי תוספת דאמר פחות ממה ששוה. והאי דקאמ' מנה קא טעי תליסר ותלתא לקמי' טפי והשתא תוסיף הני תליסר ותילתא על תשעין ותלתא הרי כאן ק"ו וב' שלישין והאי דלא קאמר האי תוספת שעל המנה סבר מסתאי כלומר די לי שהוספתי על חבירי כל כך שהוא אומר פ׳ כל כך שהוא אומר פ׳ דינר ואני אומר ק׳ ומוסיף עליו כ׳ דינר: אדרבה. מאי חזית דאזלת בתר הני דכ׳ ומנה זיל בתר הני דחד אומר במנה וחד אמר ל' לאוקמי נמי האי ג') שלש שומא והכא מצית לפרש האי ארעא מאה ותליסר ותלתא שויא כלומר בין ותלתא שויא כלומר בין האי דאמר כ' למאן דאמר ל' איכא מ' דינר חלוק מ' לג' חלקים תמצא לכל חלק . תליסר ותילתא ומש״ה האי דקאמר מנה טעי תליסר י קאבו. ותילתא ואמר פחות משוייה והאי דקאמר ל' טעי תליסר ותילתא לקמיה טפי משוויה יבדין הוא דנימא טפי מק״כ דינר בו' ושני שלישים והאי תוספ׳ ו׳ דינר ושני שלישי וחטפידי זינו ושני שלישי בדין הוא דבעי לאיסופי על ל' סלעים אלא סבר מסתאי דקא מטפינא על חבירי שאמר מנה כ' דינר. ומאי חזית דאזלת בתר הני זיל רחר הוי. ומשוי לטולח רחר האי דשויא ליה מנה דינא האי דשויא ליה מנה דינא הוה דאזלי דמתורת ק' לא מפקי לי' אבל האי דשויה ליה ל' קא מפיק ממנה. וטעמא דאחרים לא ידעי' משום דאיכא לאקשויי עלייהו כדמקשי׳ אדרבה האי ארעא כו' ועוד ובדין הוא דלימא טפי ולא פסקי למילתייהו והיכי נעביד הלכתא כותייהו ומש״ה וקרנא אמרו כמילתא דאחרים קא פרשי' ליי ומקשי' להו כמו לאחרים: מים' האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך. והיתה אותה שדה חציה עידית אותה שדה חציה עידית

שדה שוה ל' דינר. אבל

תשעין שוה והאי דקאמר עשרים דקא מעי עשרה לאחוריה והאי דקא אמר מנה קא מעי עשרה לקמיה אדרבה האי ארעא מאה ועשרה שויא והאי דקאמר מנה קא מעי עשרה לאחוריה והאי דקאמר שלשים קא מעי עשרה לקמיה נקום מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מנה לא מפקי ליה, אחרים אומרים עושין שומא ביניהן ומשלשין קא

סברי האי ארעא תשעין ותלתא ותילתא שויא

דהשתא אזלינן בתר דברי שנים הפחותים ותפשת מועט תפשת ולא נלך אחרי מי שאומר מנה ונימא דהוא לבדו עומד על אמיתתו של דבר מכל וכל והשחר טעו: לחחוריה. ששוה עשרה יותר והניח עשרה חחריו שהיה לו לתפום בחשבונו: להמיה. שלהח עשרה לפניו כלומר יותר מן הראוי הוסיף ולקח מחשבון שלפניו העתיד לבה שלה היה ראוי לתפום: מאה ועשרה שויא. והוה ליה למימר מידון במאה ועשרה דמאי חזית דאולת בתר ראשון ושני אבל השלישי נוטה יותר מדאי אדרבה מפוח דברי השני והשלישי אבל הראשון טעה יותר מדאי: נקוט מיהם תרי קמאי כו'. כלומר כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי יש לנו לילך אחרי שנים הפחותים דמתורת מנה לא מפקי ליה כלומר שלפי דבריהם יש לנו לומר שקרוב למנה שוה אבל לא מנה בכלל ולא אחר תרי בתראי שאומרין יותר ממנה דתפשת מרובה לא תפשת והרי כולם מודים שקרוב למנה שוה הלכך יתן תשעים: עושין שומא כו'. כדפרישית לעיל [ע"א]. ות"ק סבירא ליה דאיכא למימר דלא טעי איניש כלל והלכך אמצעי תפום והשאר שמא טעו ור׳ אלעזר בר׳ לדוק סבר טעי איניש בעשרה לולול או בעשרה להוקיר ואחרים סברי טעי איניש בי"ג ושליש בדבר ששוה יותר משמונים: ובדין הוא דלימא.

הנשאו למוכו מוטב מהלק הלוקח וישלים המוכר או מגוף הקרקע או יחזיר לו מן הדמים עד שיהא חלקו שוה כחלקו וה"נ לוקח אם חציו שלו טובה . ואם אמר לו בפירוש חציה של צד דרום אני מוכר לד והוא גרוע או מוטב דרום זיבורית היא כנגד הנשאר ינכה לו המוכר מז הדמים כנגד מה שהיא ואם מוטבת היא יוסין. זה הלוקח מעות ולעולם החצי שבדרום נוטל הלוקח בין פחות בין מוטב י ואמר חצי שדה אני מוכר ואמר חצי שדה אני מוכר לך מ״מ משמנין ביניהן שיהא חלקו שוה קתני רישא דמתני׳ דמשמנין ביניהן ובגופה של קרקע שמעינן השתא: אמר ר' חייא ולוקח נוטל כחוש. מן הדמים ולעולם החלק . כחוש יטול לוקח: והא אנן משמנין ביניהן תגן. דמשמע ברשות תרוייהו שאם נתן לו הזיבורית יחזור לו העידית שיעור שיהו שוין יחד בין בזיבורית בין בעידית. ואם נתן לו העידית יחזור לו ממנה עד דבבל. אדאכלת בפגתא כלומר שהיית אוכל תמרים :ממש או עידית או זיבורית אלא לדמי. לעולם חציה רדרות וווזל דיבורית ינכה לו מן הדמים לוקח מעות: ה"ג. לעולם לוקח נוטל כחוש וינכה לו מז הדמים ממה שהוא בשדהו. וחריץ בן ג' טפחים רוחב מחוץ לגדר. וכז חריץ

האי דקאמר עשרים קא מעי תליסר ותילתא לאחוריה והאי דקאמר מנה האי טעי תליסר ותילתא לקמיה ובדין הוא דלימא מפי והאי דלא קאמר סבר מיסתאי דקא ממפינא כולי האי אחבראי אדרבה הא ארעא מאה ותליסר ותלתא שויא האי דקאמר מנה קא מעי תליםר ותלתא לאחוריה והאי דקאמר שלשים מעי תליסר ותלתא לקמיה ובדין הוא דקאמר מפי סבר מיסתאי דקא משפינא כולי האי אחבראי נקום מיהת תרי קמאי בידך דמתורת מאה לא מפקי ליה אמר רב הונא הלכה כאחרים אמר רב אשי מעמא דאחרים לא ידעינן הלכתא עבדינן כוותייהו 👁 תנו דייני גולה עושין שומא ביניהן ומשלשין אמר רב הונא הלכתא כדייני גולה אמר רב אשי מעמא דדייני גולה לא ידעינו הלכתא עבדינן כוותייהו: **כותני'** אהאומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום והוא מקבל עליו מקום הגדר חריץ וכן חריץ וכמה הוא חריץ ששה מפחים ובן חריץ שלשה: גמ' א"ר חייא בר אבא א"ר יוחגן ילוקח נוטל כחוש שבו 6א"ל רבי חייא בר אבא לרבי יוחגן והא אגן משמנין ביניהן תנן א"ל אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא דקתני סיפא חציה בדרום אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום ואמאי משמנין ביניהן והא חציה בדרום אמר ליה יאלא לדמי יה"ג לדמי: מקבל עליו מקום גדר כו': "תאנא חריץ מכחוץ ובן חריץ מכפנים וזה וזה אחורי גדר כדי דשויא טפי [מנה] וששה דינר (כ) דהיינו י"ג ושליש יתר על שויו והאי דלא אמר היינו משום דדיו מה שמוסיף על חבירו כ' שחבירו אומר

פ׳ והוא אומר מנה ואע״פ שאין אנו יודעין איזה דברי ראשון אפ״ה נושאין ונותנין בדבר וכל אחד יודע מה בלבו של חבירו ולאחר שנשאו ונתנו בדבר תוקעין את לבם לומר הנראה בעיניהם וכיון שידע שחבירו רוצה לומר שמונים ירא הוא לומר יותר ממנה: **אדרבה הא** ארעה כו'. הך סוגיה כי ההיה דלעיל מפרשה כולה: טעמה דהחרים לה ידעינן. דלה מסתבר טעמייהו הלכתה עבדינן כוותייהו בתמיה אלא הלכתא עבדינן כת"ק דאמר תידון במנה: ה"ג **הנו דייני גולה עושין שומא כו'**. סתם ברייתא שונין (ג) כאחרים והכי גרסי^י לה בפירושי ר׳ חננאל: דייני גולה. שמואל וקרנאש: הלכסא כדייני גולה. דהיינו נמי הלכחא כאחרים. ודלמא חדא מכלל דחבירתה איחמר ומשום דמילתא דפשיטא היא דהיינו הך לא חש הגמרא להקשות ולמימר והא אמרה רב הונא חדא זימנא אלא היכא דלא דמו אהדדי הנהו תרתי מילי שפיר שיש שינוי לשונות בין זה לזה והטעמים שוין התם אורחיה דגמרא לפרושים. כן נראה בעיני: בותבי' משמנין ביניהם. מפרש בגמ': משמנין ביניהן ונוטל חליה בדרום. כולה מפרשא בגמ': ומקבל עליו. מוכר לתת מחלי שדהו מקום הגדר לגדור זה הלוחח חלי שדהו מכל לד מפני החיות שלא יכנסו לתוכו דסתם מוכר חלי שדה מוכר לו כל נרכי שדה אבל היכא דמכר לו שדה שלם התם מילתא דפשיטא היא שמכר לו את כולו ומה יוסיף ליתן לו יותר: **חריץ.** פושי"ר בלע"ז: **ובן חריץ.** חריך קטן שבין הגדר לחריך הגדול: 1' טפחים. רחבו באורך כל השדה. ובגמ' מפרש למה לי כל הני: גבו' לוקח נוטל כחוש. יד הלוקח על התחתונה לפיכך נותן המוכר ללוקח המקום הגרוע שבאותו שדה דדלמא דמי חלי השדה אמר לו לפיכך נוטל מן הכחוש יותר מן החלי כדי דמי חלי השדה כדמפרש לקמיה והיינו רווחא דמוכר דרוצה אדם בקב עידית יותר משני קבין זיבורית. והא דקתני משמנין היינו כדמפרש בבכורות בפרק הלוקח עובר פרתו (ד) דקתני שני רחלין שלא ביכרו וילדו שני זכרים כו' ר' עקיבא אומר משמנין ביניהן ומפרש ר' יוחנן בגמ' ובכורות יח.] וכהן נוטל כחוש וכל כי הך סוגיא אימא המם ומפרש מאי משמנין שומן יהא ביניהן ואי מיימי כהן ראיה שקיל. ה"נ שומן יהא ביניהן ומה ששוה חלי השדה היפה יותר מן החלי הכחוש יהא ביניהן ויוסיף לו מוכר ללוקח מן הקרקע הרבה עד שיהא שוה כחלק היפה שעיכב המוכר לעצמו כדמפרש לקמיה. ומיהו לגמרי לא יפסיד הלוקח השומן כי התם דהתם שמא הכחוש של כהן הוא הלכך כיון דלא מצי מייתי ראיה מפסיד אבל הכא ודאי מכר לו כל חלי שדהו והדבר ידוע דכל החלי מוכר ומן הדין היה לו ליטול חלי היפה וחלי הכחוש אלא משום דמלי א"ל דמי חלי השדה מכרתי לך כדלקמן הלכך ידו על התחתונה ליטול מן הכחוש בשוה חלי השדה: והאנן משמנין ביניהן חנן. דמשמע יד שניהן שוה ליטול זה כשומא שנוטל זה מן היפה ומן הכחוש דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע והכי נמי מוכח בבכורות דהכי משמע ליה משמנין לר׳ חייא בר אבא דכי הדדי פלגי בגוף הקרקע דאמר ליה ר׳ חייא בר אבא לר׳ יוחנן החם והא משמנין ביניהן חנן ואמר ליה נמי ר׳ יוחנן אדאכלת כפנייתא בבבל תרגימנא מסיפא דקתני מת אחד מהן המוליא מחבירו עליו הראיה ואי ס״ד משמנין ביניהן דכי הדדי פלגי הכא נמי לפלוג כי הדדי אלא מאי משמנין כו׳: אדאכלה כפנייסא. חמרים בבבל שהיית מעדן עלמך ולא היית עוסק בחורה ומקנחרו היה: **סרגימנא.** לרישא מסיפא (0): אמאי משמנין ביניהן. כלומר אם כדבריך כן הוא דחלי שדה אני מוכר לך ממש הוא למה משמנין ימתחו קו המדה ויטול הלוקח חליה בדרום הן כחוש הן יפה שהרי כך פירש לו חליה בדרום אלא מדקתני אפי׳ בסיפא משמנין שמע מינה דהאי לקחני משמנין לדמי הוא וכדפרישנא לעיל כלומר מה ששוה חזי שדה זו מכרמי לו מן הקרקע באיזה מקום שארלה אתן לך מיהו רישא דמתני׳ שמין כל השדה ואם עלו דמיה ק׳ דינר נותן מוכר ללוקח מה ששוה נ׳ דינר במקום הכחוש בשדה זו שיד הלוקח על התחחונה וזהו פירוש משמנין ביניהן ונוטל חלי שדהו פירוש כדמי חלי שדהו אבל סיפא דמתני׳ אין שמין כל השדה אלא חליה שבדרום הן כחוש הן יפה ומה ששוה חליה שבדרום נותן המוכר ללוקח כנגד אותן הדמים באיזה רוח שירלה דהיינו בכחוש דיד הלוקח על התחתונה דדלמא זה שאמר חליה שבדרום שומת חליה שבדרום קאמר ולא חליה שבדרום ממש הוא שמכר לו. כן נראה בעיני וכן פירש רבינו חננאל:

כדי